

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. กระบวนการและผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คือ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

2 . ปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นการสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไปใช้

1. กระบวนการและผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลเป็น 3 ด้าน ด้วยกัน คือ

ก. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับตำบลบ่อทราย และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย

ข. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)

ค. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่น

ซึ่งในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตำบลบ่อทราย และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย

เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทั้ง 6 แห่งได้ตั้งอยู่ในเขตของตำบลบ่อ

ยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลนครสงขลาทั้งหมด ดังนั้นใน ส่วนของข้อมูลพื้นฐานของตำบลอย่างจริงจังอิงกับข้อมูลของเทศบาลนครสงขลา การรวบรวมข้อมูลดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้พิจารณา ประกอบสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งมีข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลนครสงขลา

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลนครสงขลา มีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลอย่างทั้งตำบล มีลักษณะเป็นแหลมที่อยู่ระหว่างทะเลสาบสงขลา กับฝั่งทะเลหลวง (อ่าวไทย) พื้นที่ 9.27 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 5,739.75 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้ คือ (เทศบาลนครสงขลา, 2546)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตอำเภอสิงหนคร
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลสาบสงขลา

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ (เทศบาลนครสงขลา, 2546)

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีลักษณะเอียงลาดจากฝั่งทะเลหลวง ไปทางด้านทะเลสาบ รูปร่างของพื้นที่มีลักษณะเป็นแหลมแคบยาวตามแนวทิศใต้สู่ทิศเหนือลงสู่ทะเลระหว่างทะเลสาบสงขลาทางด้านตะวันตกและทะเลอ่าวไทย ทางด้านตะวันออกมีคลองลำโรงไหลตามแนวทิศตะวันออกสู่ตะวันตก เชื่อมระหว่างอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลา ความยาว 5.27 กิโลเมตร มีชายหาดที่สวยงาม หาดทรายขาวสะอาด จากหาดเก้าเส้ง ชลาทัศน์ สมิหลา แหลมสนอ่อน ความยาวประมาณ 8 กิโลเมตร ด้านริมฝั่งทะเลสาบเหมาะแก่การจอดเรือ เพราะคลื่นลมสงบ ชายฝั่งไม่ลาดชัน ภายในเขตเทศบาลมีภูเขาเล็ก ๆ ทางด้านเหนือ จำนวน 2 ลูก คือ เขาน้อยและเขาดังกวน ซึ่งยอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 60 และ 80 เมตร ตามลำดับ มีคลองระบายน้ำจำนวน 2 สาย ได้แก่ คลองขวาง ความยาวประมาณ 1.4 กิโลเมตร และ คลองลำโรง ซึ่งมีความยาวประมาณ 5.27 กิโลเมตร

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าวทำให้สงขลา มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม

ฤดูฝนแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม และช่วงที่สอง เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม

1.4 อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน

ในส่วนของเทศบาลนครสงขลา พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.6 องศาเซลเซียส และสูงสุดเฉลี่ย 31.6 องศาเซลเซียส ฝนตกเฉลี่ย 151 วัน/ปี เดือนธันวาคมจะมีฝนตกมากที่สุด ฝนตกน้อยที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ (เทศบาลนครสงขลา, 2546)

1.5 การคมนาคมขนส่ง

ถนนที่ใช้สัญจรในเขตเทศบาลนครสงขลา มีถนนรวมทั้งสิ้น 368 สาย ความยาวรวม 113.689 กิโลเมตร มีลักษณะผิวจราจรเป็นถนนลาดยาง ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนหินคลุก ลูกกรง สามารถใช้สัญจรไปมาติดต่อทั้งในเขตเทศบาลและชุมชนใกล้เคียงได้อย่างสะดวก

การขนส่งทางอากาศ เขตเทศบาลนครสงขลา มีสนามบิน 1 แห่ง คือ สนามบินสงขลา เป็นสนามบินที่อยู่ในความดูแลของกองทัพเรือ เครื่องบินขนาดเล็ก ขนาดกลาง สามารถลงจอดได้ ปัจจุบันสนามบินดังกล่าวใช้ในราชการกองทัพเรือ และบริษัทขุดเจาะน้ำมัน (ยูโนแคล)

การขนส่งทางน้ำ สงขลาเป็นเมืองท่าสำคัญมาแต่อดีต เคยติดต่อค้าขายกับต่างประเทศทั้งชาติอาหรับและยุโรป ปัจจุบันในเขตเทศบาล มีท่าเรือที่สำคัญ 3 แห่ง คือ ท่าเทียบเรือประมงของเทศบาลนครสงขลา ท่าเทียบเรือของกองทัพเรือ ท่าแพขนานยนต์

2. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.1 การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ทำการประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง การพาณิชย์กรรม การบริการ รับจ้างทั่วไป และรับราชการ โดยประชาชนประกอบอาชีพทำการประมงหลายรูปแบบและครบวงจรซึ่งมีทั้งประมงน้ำเค็มและน้ำจืด อาชีพพาณิชย์กรรมมีทั้งลักษณะขายปลีก และขายส่ง กระจายอยู่ทั่วชุมชนในเขตเทศบาล อาชีพการให้บริการมีหลากหลาย เช่น รถรับจ้าง ช่างภาพ ร้านถ่ายรูป หอพัก อพาร์ตเมนต์ โรงแรม อู่ซ่อมรถ ส่วนการเป็นลูกจ้างหรือเป็นข้าราชการเป็นอาชีพที่มีลักษณะเด่นของประชากร เนื่องจากเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการระดับภาค และระดับจังหวัดเป็นจำนวนมาก

2.2 ลักษณะชุมชน ชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลา มีจำนวน 26 ชุมชน มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด รวมกลุ่มกันเป็นทั้งลักษณะชั่วคราวและการรวมกลุ่มแบบถาวร บ้านในชุมชนมีทั้งที่เป็นที่ดินของตนเองและที่บุกรุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ราชพัสดุ ที่การรถไฟ ที่เทศบาล ที่สาธารณประโยชน์ ที่วัด รวมถึงการตั้งถิ่นฐานรุกล้ำลำคลองโดยเฉพาะริมคลองสำโรงและเช่าที่เอกชน

2.3 ประชากร จากข้อมูล ณ วันที่ 3 มิถุนายน 2546 ประชากรในเขตเทศบาลนครสงขลามีจำนวน 82,064 คน ชาย 39,585 คน หญิง 42,479 คน จำนวนบ้านเรือน 23,456 หลังคาเรือน จำนวนครัวเรือน 18,107 ครัวเรือน บ้านชั่วคราว 2,355 หลัง ความหนาแน่นเฉลี่ย 8,852 คน / ตร.กม. จำนวนประชากรเฉลี่ย 5 คน / หลังคาเรือน ซึ่งมีประชากรแบ่งตามช่วงอายุและเพศได้ตามตารางต่อไปนี้

อายุ	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า 1 ปี – 10 ปี	6,975	6,671	13,646
11 – 20 ปี	7,080	6,874	13,954
21 – 30 ปี	6,335	7,039	13,374
31 – 40 ปี	6,063	6,966	13,029
41 – 50 ปี	5,395	5,947	11,342
51 – 60 ปี	3,007	3,440	6,447
61 – 70 ปี	1,759	2,148	3,907
71 – 80 ปี	886	1,210	2,096
81 – 90 ปี	201	337	538
91 – 100 ปี	37	63	100
มากกว่า 100 ปี	17	17	34

ตารางที่ 1 แสดง จำนวนประชากรในเขตเทศบาลแบ่งตามช่วงอายุ (รายงานกิจการเทศบาลนครสงขลา : 15)

2.4 การนับถือศาสนา จากประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลพบว่า มีผู้นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 82 ผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 16 ผู้นับถือศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 2 มีวัดจำนวน 18 แห่ง มัสยิด จำนวน 3 แห่งและโบสถ์จำนวน 4 แห่ง (เทศบาลนครสงขลา : 21)

3. ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ

ชาวบ่อয়ง โดยทั่วไปได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมโบราณของตนไว้หลายอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาซึ่งคนเลื่อมใส ศรัทธา โดยได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญได้แก่

1) ประเพณีลากพระและตักบาตรเทโว เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานาน จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ณ บริเวณสระบัว (แหลมสนอ่อน) และการตักบาตรเทโว บริเวณเชิงบันไดเขาตังกวน โดยพระสงฆ์หลายร้อยรูปได้เดินลงมาจากเขาตังกวนและในช่วง

สาย ๆ จะมีเรือพระจากวัดต่าง ๆ มารวมกันที่บริเวณสระบัวเพื่อร่วมประกวดและให้ประชาชนได้ชมความสวยงามและร่วมทำบุญ (กรอยใจ เครือรัตน์ (สัมภาษณ์), 22 มีนาคม 2546)

2) ประเพณีทำบุญวันสารท (เดือน10)

3) ประเพณีลอยกระทง

4) ประเพณีห่มผ้าพระเจดีย์เขาดังกวน (กรอยใจ เครือรัตน์ (สัมภาษณ์), 22 มีนาคม 2546)

5) ประเพณีสงกรานต์

6) มหรสพพื้นเมืองที่นิยมกันมาก คือ หนังตะลุง มโนราห์

7) การรำยรำกลองยาวแหลมทราย (นางกรอยใจ เครือรัตน์ (สัมภาษณ์), 22 มีนาคม 2546)

8) กีฬาพื้นเมืองที่สำคัญ คือ การชนโค การชนไก่ กัดปลา เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครสงขลา

ในเขตเทศบาลนครสงขลามีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและเรียนรู้ควบคู่กันทั้งทางธรรมชาติ อันได้แก่หาดทรายขาวสะอาดและโบราณสถานที่มีชื่อเสียง ควรแก่การเรียนรู้และศึกษาสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น ซึ่งจำนวนและลักษณะของแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลมีดังนี้

- ย่านเมืองเก่า อยู่บริเวณถนนนางงาม นครใน นครนอก ยะลา เป็นถนน เล็ก ๆ เปิดให้รถวิ่งได้ทางเดียว ตึกและบ้านเรือนร้านค้าในละแวกนี้สร้างตามสถาปัตยกรรมแบบจีนปนยุโรป มีลวดลายปูนปั้นประดับที่กรอบหน้าต่างและหัวเสาสวยงาม นอกจากนี้ที่นี่ยังเป็นย่านอาหารพื้นเมืองของสงขลา เช่น ก๋วยเตี๋ยวสงขลา เต้าคั่ว และบริเวณหัวถนนนางงามก็มีร้านขายขนมกระบอก ซึ่งในปัจจุบันเหลืออยู่เพียงเจ้าเดียวเท่านั้น

- เขาดังกวน อยู่บริเวณแหลมสมิหลา บันไดทางขึ้นอยู่ทางถนนราชดำเนินใน ก่อนถึงยอดเขามีศาลาวิหารแดงซึ่งเป็นพลับพลาที่ประทับของรัชกาลที่ 5 บนยอดเขามีเจดีย์พระธาตุคู่มืองสงขลาประดิษฐานอยู่ สร้างในสมัยอาณาจักรนครศรีธรรมราช เป็นศิลปะสมัยทวารวดี และประภาคาร จากยอดเขามองเห็นทิวทัศน์ของเมืองสงขลาได้โดยรอบ ปัจจุบันทางเทศบาลนครสงขลาได้สร้างลิฟท์เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถขึ้นไปเที่ยวชมและศึกษาโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบ ๆ เขาดังกวนได้อย่างสะดวก ทุก ๆ ปี ทางจังหวัดจะใช้สถานที่แห่งนี้สำหรับพิธีห่มผ้าพระเจดีย์ ประเพณีตักบาตรเทโวและลากพระ

- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา อยู่ที่ถนนจนะ ตรงข้ามกำแพงเมืองเก่า สงขลา เดิมเป็นบ้านพักของพระยาสุนทรารักษ์(เนตร ณ สงขลา) เป็นสถาปัตยกรรมจีนที่ยังสมบูรณ์ เก็บรวบรวมโบราณวัตถุต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากบ้านเชียง สมัยหินกลาง หินใหม่ จากกาญจนบุรี ตลอดทั้งสมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยศรีวิชัย นอกจากนี้ยังจัดแสดงเครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่ท่านเจ้าของบ้านได้เคยใช้อีกด้วย

- วัดมณีมาวาส (วัดกลาง) อยู่ที่ถนนไทรบุรี เป็นวัดใหญ่และสำคัญที่สุดของสงขลา อายุประมาณ 400 ปี เดิมเรียกว่า “วัดยายศรีจันทร์” พระอุโบสถเป็นสถาปัตยกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวเมืองในอดีต ใกล้กันนั้นยังมีพิพิธภัณฑ์ภัณฑศิลป์ เก็บวัตถุโบราณจากอำเภอต่าง ๆ เช่น อำเภอเมือง สทิงพระ ระโนด ซึ่งนับเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์

- ป้อมปากน้ำแหลมทราย เป็นป้อมปืนสร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อครั้งย้ายเมืองสงขลามาตั้งอยู่บริเวณบ่อยาง ปัจจุบันป้อมนี้อยู่ในบริเวณหลังกองบังคับการตำรวจภูธร

- กำแพงเมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง สร้างในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันคงเหลือกำแพงเมืองเพียง 143 เมตร ที่ถนนจนะตรงข้ามที่ทำการหน่วยศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนเมืองสงขลาส่วนที่เหลือนี้เป็นโบราณสถานแห่งชาติ เพื่อเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ต่อมากำแพงเมืองสงขลาและป้อมเมืองสงขลาได้ถูกรื้ออีก เพื่อทำเป็นชุมชนสายโทรศัพท์สงขลา เมื่อ พ.ศ. 2484 ในการรื้อครั้งนี้ได้พบศิลาจารึกที่มุมกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตกด้วย เป็นจารึกรูปยันต์เกี่ยวกับชะตาเมืองสงขลา ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานวัดมณีมาวาสสงขลา

- แหลมสมิหลา เป็นชายหาดที่ต่อเนื่องกับหาดชลาทัศน์ มีทรายขาวและทิวสนร่มรื่น เห็นทิวทัศน์ของแหลมสนอ่อนและถ้ำวันได้อากาศดี ก็จะมองเห็นหาดเก่าตั้งอยู่ลิบ ๆ นอกจากนี้หาด สมิหลายังมีรูปปั้นนางเงือก สัญลักษณ์โดดเด่นของจังหวัด ซึ่งมีความเชื่ออยู่ว่า ถ้าหากใครได้แตะต้องรูปปั้นนี้จะได้อีกกลับมาที่นี่อีกครั้ง

- แหลมสนอ่อน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแหลมสมิหลา บรรยากาศร่มรื่นไปด้วยทิวสนขนานสองข้างทาง ตรงปลายแหลมเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทั้งยังเหมาะแก่การนั่งชมทิวทัศน์ด้วย และจากชายหาดแหลมสนอ่อนนี้นับเป็นจุดที่มองเห็นเกาะหนูได้ใกล้และชัดที่สุด

- เขาแก้วสังข์ เดิมเรียก เขาแก้วแสน อยู่ติดกับหาดสมิหลาทางทิศใต้ ใช้เส้นทางไปสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ เป็นหาดสวยงาม ไม่พลุกพล่าน ริมหาดจะเห็นเรือกอและและเรือหัวสิงห์จอดเกยหาดอยู่ เพราะใกล้กันนั้นเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวประมงมุสลิม ชายหาดเรียงรายไปด้วยก้อนหิน มีก้อนหนึ่งที่ตั้งเด่นอยู่เหนือโขดหิน ชาวบ้านเรียกว่า “หัวนายแรง”

5. สภาพของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในเขตเทศบาลนครสงขลา

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดสงขลาอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมบางแห่ง ถูกทำลาย เนื่องจากประชาชนขาดความตระหนักในความสำคัญ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงถูกคุกคามจากการพัฒนาเมืองและจากประชาชนเอง ในเขตเทศบาลนครสงขลาได้ประสบกับสภาพการเสื่อมโทรมเช่นกัน คือ บริเวณชุมชนโบราณเมืองเก่าสงขลาบริเวณถนนนครนอก นครใน ประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การก่อสร้างในพื้นที่ใกล้เคียง เกิดการบดบังทัศนียภาพ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12, 2543 : 44)

6. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลนครสงขลาและปริมณฑลใน 20 ปีข้างหน้า

(พ.ศ.2545-2564)

เนื่องจากนครสงขลาเป็นเมืองที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ สงขลาจึงเป็นเมืองที่ควรแก่การศึกษาและเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนและคนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ เทศบาลนครสงขลาจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนานครสงขลาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ไว้ในยุทธศาสตร์ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งมีทั้งหมด 22 กลยุทธ์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 1 ที่เร่งรัด ปรับปรุง พัฒนาการศึกษากลับบังคับตามกรอบที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญให้มีคุณภาพสูงขึ้นและพร้อมที่จะปรับขยายการศึกษาให้เป็นที่รัฐธรรมนุญกำหนด โดยจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ความต้องการ กลยุทธ์ที่ 20 พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยนำหลักธรรมของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามเข้ามาผสมผสาน โดยเน้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลเป็นหลัก ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการส่งเสริมการใช้ การป้องกัน การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งหมด 44 กลยุทธ์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 43 ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึก เข้าใจในคุณค่าและความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ รวมทั้งมีแนวคิดและอุดมการณ์ร่วมกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านศิลปกรรม ไม่เบียดบังและทำลายคุณค่าของสิ่งแวดล้อมด้านศิลปกรรมอีก และ กลยุทธ์ที่ 44 การพัฒนาพื้นที่โดยการตัดถนนหรือปลูกสร้างอาคารในแนวบริเวณโบราณสถานให้ค้ำถึงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไว้ก่อน รวมทั้งให้มีการติดตามดูแลมิให้มีการเข้าครอบครองที่ดินบริเวณดังกล่าวเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 9 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและ กิจกรรมนันทนาการ ซึ่งมีทั้งหมด 29 กลยุทธ์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 1 เร่งดำเนินการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัด โบราณสถาน ฯลฯ ที่เสื่อมโทรม เพื่อวางแผนปรับปรุงพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

กลยุทธ์ที่ 4 หาวิธีให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ ให้เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งรณรงค์ให้ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย กลยุทธ์ที่ 10 ปรับปรุงและพัฒนาย่านเมืองเก่าถนนนครนอก นครใน ซึ่งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ของเมืองในช่วงเวลาเย็นและกลางคืนให้เป็นถนนคนเดิน (Walking Road) และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม มีการแสดงวาดรูป การขายสินค้าพื้นเมือง และขายอาหาร โดยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้น กลยุทธ์ที่ 12 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขาน้อย – เขาดังกวน ให้อยู่ในระดับ World Class รวมทั้งควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 22 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เชิงให้ความรู้แก่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และร่วมมือกันดูแล รักษาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ ด้วย กลยุทธ์ที่ 23 จัดให้มีมาตรการป้องกันการเพิ่มจำนวนของชุมชนแออัด และมีให้ชุมชนแออัดที่มีอยู่แต่ละแห่งขยายบริเวณกว้างขวางมากขึ้น โดยมีมาตรการควบคุมดูแลเรื่องดังกล่าวให้บังเกิดผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะชุมชนแออัดที่บดบังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและชุมชนที่รุกคืบโบราณสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และ กลยุทธ์ที่ 24 จัดให้มีมาตรการควบคุมมิให้มีการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่และสูงบดบังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ดังจะเห็นว่า เทศบาลนครสงขลาได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่มีอยู่ และพร้อมที่จะพัฒนาให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และอนุรักษ์ไว้กับเมืองสงขลาต่อไป

ข. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)

1. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

1.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดของเทศบาลนครสงขลา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 3 ไร่ 2 งาน 4 ตารางวา แต่เดิมคือโรงเรียนเทศบาล 2 ซึ่งเป็นสาขาที่แยกมาจากโรงเรียนเทศบาล 2 (อ่อนอุทิศ) เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยเหตุที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชนบ้านแหลมทราย จึงได้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) โดยมีผู้บริหารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวม 6 ท่านด้วยกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ปี พ.ศ. ที่ดำรงตำแหน่ง
1	นายลาก อุไรกุล	1 ตุลาคม 2507 - 1 กรกฎาคม 2517
2	นายเสียง นงศ์โพธิ์	1 กรกฎาคม 2517 - 12 พฤษภาคม 2526
3	นายประสาร มลิวัลย์	12 พฤษภาคม 2526 - 1 ธันวาคม 2526
4	นางกัญญา ศัพทอนันต์	1 ธันวาคม 2526 - 11 มิถุนายน 2539
5	นายประสาร มลิวัลย์	11 มิถุนายน 2539 - 30 กันยายน 2542
6	นางจำเนียร เพชรรัตน์	2 ตุลาคม 2542 - ปัจจุบัน

ตารางที่ 2 แสดงผู้บริหาร โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จากอดีตถึงปัจจุบัน

1.2 ข้อมูลบุคลากร (ข้อมูล ณ วันที่ 13 มีนาคม 2547)

บุคลากรครู โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มีจำนวนครูทั้งสิ้น 67 คน แบ่งเป็นระดับผู้บริหารโรงเรียน 4 คน ครูผู้สอน 50 คน ครูสนับสนุนการสอน 1 คน และครูอัตราจ้าง 12 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 และ 4

ลำดับที่	ประเภทบุคลากร	จำนวน		รวม
		ชาย	หญิง	
1.	ผู้บริหารโรงเรียน			
	- ผู้อำนวยการโรงเรียน	-	1	1
	- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน	1	2	3
2.	ครูผู้สอน	13	37	50

ตารางที่ 3 แสดง จำนวนครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)

ลำดับที่	ประเภทบุคลากร	จำนวน		รวม
		ชาย	หญิง	
3.	ครูสนับสนุนการสอน	-	1	1
4.	ครูอัตราจ้าง	1	11	12
	รวมทั้งสิ้น	15	52	67

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดง จำนวนครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)

ลำดับที่	ประเภทบุคคล	ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	รวม
1	ผู้บริหาร	-	-	1	3	-	4
2	ครูผู้สอน	1	1	45	3	-	50
3.	ครูสนับสนุน การสอน	-	-	1	-	-	1
4.	ครูอัตราจ้าง	-	-	12	-	-	12
	รวม	1	1	59	6	-	67

ตารางที่ 4 แสดง จำนวนครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จำแนกตามคุณวุฒิ

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มีนักเรียนใน ปีการศึกษา 2546 สามารถแบ่งได้แต่ละระดับชั้นได้ดังตารางที่ 5

ระดับชั้น	จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	55	38	93
อนุบาล 2	52	54	106
ประถมศึกษาปีที่ 1	88	85	173
ประถมศึกษาปีที่ 2	102	84	186
ประถมศึกษาปีที่ 3	95	91	186
ประถมศึกษาปีที่ 4	97	114	211
ประถมศึกษาปีที่ 5	93	78	171
ประถมศึกษาปีที่ 6	84	91	175
รวมทั้งสิ้น	773	727	1,500

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ปีการศึกษา 2546

1.4 ข้อมูลอาคารสถานที่

- อาคารเรียน

อาคาร	ห้องเรียน	ห้องพิเศษ	รวม
อาคาร 1	12	-	12
อาคาร 2	13	2	15
อาคาร 3	7	3	10
อาคาร 4	12	8	20
รวม	44	13	57

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนห้องเรียนในอาคารเรียนแต่ละอาคาร

- อาคารประกอบ

โรงอาหาร 1 ห้อง

ห้องคณะกรรมการนักเรียน 1 ห้อง

- ห้องพิเศษ

1. ห้องพยาบาล 1 ห้อง

2. ห้องสมุด 2 ห้อง

3. ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง

4. ห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง

5. ห้องพัสดุ 1 ห้อง

6. ห้องดนตรีนาฏศิลป์ 1 ห้อง

7. ห้องวิชาการ 1 ห้อง

8. ห้องโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 1 ห้อง

9. ห้องพลศึกษา 1 ห้อง

10. ห้องแนะแนว 1 ห้อง

11. ห้องการงานพื้นฐานอาชีพ 1 ห้อง

12. ห้องกิจกรรมสหกรณ์ 1 ห้อง

- ห้องสุขา

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มีห้องสุขา จำนวน 43 ที่นั่ง

2. เป้าหมายการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้จัดทำเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนไว้ดังนี้

- 2.1 พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานตามศักยภาพ
- 2.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาและบริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 2.3 จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น
- 2.4 จัดและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น
- 2.5 โรงเรียนมีการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.6 มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
- 2.7 นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการพัฒนาตนเองในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม เพื่อการศึกษาและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
- 2.8 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น
- 2.9 นักเรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 2.10 นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 2.11 นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาหาความรู้
- 2.12 โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. พันธกิจและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดพันธกิจและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนไว้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครสงขลา ดังข้อความต่อไปนี้

- 3.1 พัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของชุมชน
- 3.2 จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษามีวัสดุครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน ทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- 3.3 จัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้

- 3.4 จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชน
- 3.5 จัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 3.6 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
- 3.7 จัดและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรและเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น
- 3.8 ปลูกฝังให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความตระหนักในคุณค่าของศิลปะและประเพณีท้องถิ่น
- 3.9 ปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกและตระหนักในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 3.10 ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านวิทยาศาสตร์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการศึกษาหาความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้
- 3.11 ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อพัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.12 โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกัน และพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชน
- 3.13 โรงเรียนให้บริการแก่ชุมชน และรับการสนับสนุนจากชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน

จากเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียน ที่มุ่งในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการเรียนการสอน โดยการนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในชุมชน มาร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม จึงสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่อไปได้

4. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับประถมศึกษา ทางโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิดของ

นักเรียน เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเป็นสำคัญ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งทางโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขึ้น โดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการ ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนก็เช่นกัน จำเป็นต้องอาศัยแนวทางของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในการจัดทำ ซึ่งรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) เป็นดังต่อไปนี้

4.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งมั่นให้ผู้เรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- 4.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
- 4.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 4.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหาและทักษะการดำเนินชีวิต
- 4.5 การออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 4.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
- 4.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 4.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม
- 4.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

4.2 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาดังนี้

4.2.1 ระดับชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 2 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

4.2.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม คือ

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลุ่ทุ้ในการแก้ปัญหาและแก้วิกฤติของชาติ

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และ เทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศ (กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองต่อความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

4.3 สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพิ่มขึ้นจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เป็นหน่วยการเรียนรู้ใหม่ที่มีความเข้มข้น (Honour Course) เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด ใน 6 กลุ่มสาระ คือ

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 6) ภาษาต่างประเทศ

4.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง ซึ่ง โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.4.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและมิงานทำ

4.4.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และฝึกการทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี

4.5. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

4.5.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

4.6. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง

5. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

5.1 มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศิลปกรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี ตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหาร จัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์และสามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ซึ่งมีผลต่อกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.2 คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เวลา 120 ชั่วโมง/ปี

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล ประวัติความสำคัญของศาสนาและหลักธรรมขั้นพื้นฐานของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งศาสนาอื่น ๆ มีความรู้ ความเข้าใจในศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา คุณประโยชน์ เห็นคุณค่าของการฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาตามแนวทางศาสนา เพื่อการพัฒนาและประพฤติตนตามหลักจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ยกตัวอย่างการทำความดีของบุคคลในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องคุณธรรม ความรับผิดชอบของการเป็นพลเมืองดี ตระหนักในสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ตามบรรทัดฐานของสถาบันทางสังคม วัฒนธรรม และสิทธิที่เด็กพึงได้รับความคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง

โครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การปกครอง กฎหมายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และรัฐธรรมนูญในการปกครองราชอาณาจักรไทย

ชื่นชมและภาคภูมิใจในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ยอมรับในคุณค่าของกันและกัน เห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เคารพกฎหมายบ้านเมือง ยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ มีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลการจัดทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างมีคุณค่า ยกตัวอย่าง การซื้อขายระบบเครดิต จัดทำงบประมาณรายจ่าย มีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ การใช้เงินในระบบเศรษฐกิจ สถาบันการเงิน เพื่อให้มีความรู้ สามารถจัดทรัพยากรในการผลิต การบริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยึดหลักประหยัดและอดออมได้อย่างเหมาะสม

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลการพัฒนาการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมไทย ตัวอย่างการสร้างวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมโลก การตั้งถิ่นฐาน การสร้างอาณานิคมของประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์เหตุปัจจัยทางประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลง รู้เหตุรู้ผลคาคผลของการกระทำต่าง ๆ ที่มีต่อส่วนรวม สรุปลงเป็นการนำมาปฏิบัติที่ดีอันเป็นผลต่อส่วนรวม ชื่นชม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ชาติไทย เคารพ เทิดทูน จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นคนดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ การจัดทำและการใช้แผนที่ การสำรวจเบื้องต้น บอกความสำคัญและแตกต่างของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางสังคมวัฒนธรรม ติดตามข่าวสารข้อมูลสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นคุณค่าขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความชื่นชม ภูมิใจ รักธรรมชาติ ปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

5.3 คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 120 ชั่วโมง/ปี

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรมและจรรยาบรรณ

ศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประวัตติความสำคัญของศาสนา หลักธรรมขั้นพื้นฐานของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งศาสนาอื่น ๆ มีความรู้ ความเข้าใจในศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา เห็นคุณค่าของการฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญา

เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติขั้นชม และศรัทธาการทำความดีของบุคคลในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องคุณธรรมมีความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม รู้และเข้าใจบทบาทสิทธิหน้าที่เด็ก เข้าใจระบบการเมืองการปกครอง ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เพื่อจะได้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ยกตัวอย่างการซื้อขายระบบเครดิต มีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ การใช้จ่ายเงินในระบบเศรษฐกิจ การสหกรณ์ การใช้เทคโนโลยี การแข่งขันที่มีผลต่อการผลิต บทบาทหน้าที่ของธนาคาร สามารถจัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมปัจจุบัน

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

สังเกต ศึกษา รวบรวมข้อมูลยุคสมัยประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลบุคคล แยกประเภทข้อมูลท้องถิ่นหลักฐานต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์

เพื่อให้ทราบความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้เกิดความชื่นชมภาคภูมิใจ ในความสามารถของบรรพบุรุษไทย

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

สังเกต ศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ ธรรมชาติของท้องถิ่น การจัดทำและการใช้แผนที่ การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การสังคมวัฒนธรรม ข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจองค์ประกอบทางภูมิศาสตร์

ตระหนักถึงความจำเป็นในการกระจาย แลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างท้องถิ่น วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ชื่นชม ภูมิใจ และรักธรรมชาติ ปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

6. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นร่วมกับโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ซึ่งอยู่ในสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ซึ่งโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้จัดให้มีสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และกำหนดเวลาเรียน จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งในแต่ละภาคเรียนหรือรายปี ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้

6.1 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวนเวลา 40 ชั่วโมง/ปี จำนวน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

สาระเพิ่มเติม

รวบรวมข้อมูล สังเกต วิเคราะห์ อภิปราย ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของจังหวัดสงขลา ที่ตั้ง อาณาเขต ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การแบ่งเขตการปกครอง ประชากร การดำเนินชีวิตของประชากร วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่สำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นำความรู้มาสรุปเป็นข้อปฏิบัติในการพัฒนาส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางสร้างสรรค์ อนุรักษ์ทรัพยากร วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นและประเทศชาติได้

6.2 แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้กำหนดแผนการจัดทำและใช้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนไว้ดังนี้

6.2.1 สืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

6.2.2 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

- 6.2.3 พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ และสภาพความต้องการของท้องถิ่น
- 6.2.4 พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการตอบสนองต่อผู้เรียนและชุมชน
- 6.2.5 เน้นคุณค่าการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 6.2.6 รู้จักอนุรักษ์และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น
- 6.2.7 การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการศึกษา เช่น เขาดังกวน สระบัว หาดสมิหลา วัดแหลมทราย เขาน้อย พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ฯลฯ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน การทำบุญเดือนสิบ การนิมนต์พระจากวัดแหลมทราย มาให้ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา รวมทั้งการเรียนรู้อีกกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา ที่วัด การหล่อเทียนพรรษา โดยใช้วัดแหลมทราย ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม ในส่วนของชุมชน โรงเรียนได้ร่วมกับทางชุมชนจัดกิจกรรมวันสารทเดือนสิบ โดยทางโรงเรียนได้เชิญวิทยากรท้องถิ่น คือ คุณกรวยใจ เครือรัตน์ มาทำการสาธิตการทำขนมพื้นเมืองของภาคใต้ พร้อมทั้งให้นักเรียนนำขนมที่เข้าร่วมทำนำไปถวายวัดในวันสารทเดือนสิบ ณ วัดแหลมทราย

นอกจากนี้โรงเรียนยังได้กำหนดโครงการและกิจกรรม ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเชื่อมั่นต่อสถาบันและเสริมสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งได้แก่

1. โครงการวันสำคัญตามประเพณี
2. โครงการประชุมผู้ปกครอง
3. โครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
4. โครงการหลักสูตรท้องถิ่นสืบสานประเพณีของดีชุมชน

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนร่วมกับชุมชนเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของผู้บริหารที่ ท่านมักจะเข้าร่วมกิจกรรมกับทางเทศบาลนครสงขลาและกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ อันจะทำให้เกิดผลดีต่อระบบการทำงานของครูและแนวทางในการเรียนของนักเรียน

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและชุมชนในละแวกใกล้เคียงกับโรงเรียน พบว่าด้วยลักษณะกิจกรรมของโรงเรียนที่มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนแต่ละชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดย

การให้ผู้ปกครองนักเรียนร่วมประชุมและตั้งคณะกรรมการผู้ปกครองประจำห้องเรียน ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนก็เป็นคนในชุมชนละแวกใกล้เคียง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น

8. ปัญหาและสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2546 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนรายวิชาสังคมศึกษาในช่วงชั้นที่ 2 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 จำนวน 2 ท่าน ในด้านปัญหาและสภาพการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันของโรงเรียน โดยพบว่า

1) เนื้อหาที่สอนในปัจจุบันยังไม่มีการสอดแทรกความรู้เรื่องท้องถิ่น มีการสอนเพียงแต่ในขอบเขตของเนื้อหาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เนื่องจากในเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา เป็นเรื่องที่นักเรียนไม่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวันและใกล้ตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

2) รูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน สอนโดยครูเป็นสำคัญ นักเรียนทำรายงาน ไม่มีการศึกษานอกสถานที่ เนื่องจากไม่มีเวลาสอนมากพอที่จะให้ครูได้จัดกิจกรรมการสอน ซึ่งเป็นข้อจำกัดของหลักสูตรในปัจจุบันที่กำหนดให้ผู้สอนสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ภายในเวลา 1 ปี

3) ปัญหาเรื่องอุปกรณ์การสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ซึ่งสื่อที่ใช้ในการสอนปัจจุบัน คือ รูปภาพ หนังสือเรียนและวีดิทัศน์

9. ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม มีสาระสำคัญโดยภาพรวม พบว่า ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังที่ ศึกษาพิเศษ ได้กล่าวว่า “ยินดีมากที่ได้รู้ว่าจะมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยเฉพาะเขตเทศบาลนครสงขลาของเรามีโบราณสถาน วัดเก่าแก่มากมาย บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เขาตังกวน นักเรียนสามารถไปเรียนรู้ได้ ซึ่งจะเป็นการดีกับตัวนักเรียน และจะได้ทำให้นักเรียนรู้สึกและภูมิใจในจังหวัด ท้องถิ่นของนักเรียนเอง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ให้กับโรงเรียนที่เหลืออีก 3 เทศบาล” (นพพร เหมือนพิทักษ์ (สัมภาษณ์), 6 กุมภาพันธ์ 2546) เนื่องจากความสำคัญและความจำเป็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำคัญและความเต็มใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า

“ทางโรงเรียนยินดีที่จะให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้พัฒนาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และควรจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำนักเรียนไปศึกษายังสถานที่จริงเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่และได้เรียนอย่างมีความสุข” (จำเนียร เพชรรัตน์ (สัมภาษณ์), 6 กุมภาพันธ์ 2546)

เช่นเดียวกับครูที่มีความต้องการ “อยากให้นักเรียนได้เรียนในเรื่องจังหวัดสงขลา ทั้งเรื่องทั่วไปและเรื่องโบราณสถานต่าง ๆ และคิดว่าถ้าจะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรจะเพิ่มจากหลักสูตรเก่า โดยลดเนื้อหาบางส่วนและเพิ่มเนื้อหาที่ใกล้ตัวเด็กและกระบวนการสอนจะสอนให้นักเรียนมีบทบาทมากขึ้น นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ศึกษาจากสถานที่จริง เรียนแบบวิเคราะห์พูดคุยในลักษณะรายกลุ่ม แต่ให้ทุกคนต้องแสดงออก” (ณรงค์ งามณรงค์ (สัมภาษณ์), 6 กุมภาพันธ์ 2546)

จากผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู มีความต้องการที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวกับนักเรียน พร้อมทั้งแนวทางการจัดรูปแบบของกิจกรรมที่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้คิด ปฏิบัติ ด้วยตัวนักเรียนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ ที่จะมิตผลดีต่อตัวผู้เรียน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ได้คาดหวังให้เป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

ค. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น

ในเขตเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วยชุมชนแออัด แบ่งเป็นเขตได้ทั้งหมด 29 ชุมชน ชุมชนที่มีบทบาทกับทางโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) มากที่สุด คือ ชุมชนแหลมทราย เนื่องจากชุมชนอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 500 เมตร และเป็นชุมชนที่โรงเรียนนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนแหลมทรายจึงมีบทบาทมากสำหรับโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ซึ่งข้อมูลชุมชนมีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนแหลมทราย

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ คุณกรวยใจ เครือรัตน์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2546 โดยผู้วิจัย พร้อมด้วยอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ คุณบำเพ็ญ ขวัญเพชร พบว่า เดิมชุมชนนี้มีพื้นที่ตั้งแต่วัดแหลมทราย จนถึงแหล่งพระราม ต่อมาเมื่อชุมชนหนาแน่นมากขึ้น แหล่งพระรามจึงแยกเป็นชุมชนใหม่ ลักษณะพื้นที่ของชุมชน เดิมที่ดินที่ชุมชนแหลมทราย มีลักษณะเป็นแหลมมีหาดทรายยาว มีน้ำท่วมขัง ที่ดินมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะยื่นเป็นแหลมออกไปในทะเล จึงได้ชื่อว่า “แหลมทราย” ซึ่งชุมชนแห่งนี้ ก่อตั้งขึ้นราว พ.ศ. 2485 หรือประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ในระยะแรกมีผู้คนอยู่ประมาณ 60 – 70 ครัวเรือน ต่อมาราว พ.ศ. 2500 เมื่อมีการทำเขื่อนกั้นน้ำระหว่างชุมชนกับทะเลสาบ ชุมชนแห่งนี้มีหนาแน่นขึ้น ต่อมาจึงได้ตั้งเป็น หมู่ที่ 1 ของตำบลบ่อยาง

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของชุมชน

1.2.1 ประชากร / ครัวเรือน

จากการสัมภาษณ์ คุณเรวัต ภูมะรินทร์ ประธานชุมชนแหลมทราย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2546 โดย ผู้วิจัย พร้อมด้วยอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร คือ อ.ชยันต์ ชูรัตน์ พบว่า ในชุมชนแหลมทราย มีจำนวนประชากรประมาณ 1,700 คน จำนวน ครัวเรือน ประมาณ 300 กว่าครัวเรือน

1.2.2 ลักษณะอาชีพ / ศาสนา

สมาชิกในชุมชน ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพรับราชการ ค่าขาย 10 เปอร์เซ็นต์ ทำเรือ 10 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนประชากรทั้งชุมชน และนับถือศาสนาพุทธ 100 เปอร์เซ็นต์ (เรวัต ภูมะรินทร์ (สัมภาษณ์), 12 มีนาคม 2546)

1.2.3 ลักษณะความเป็นอยู่

ชุมชนแหลมทราย เป็นชุมชนที่มีที่ดินเป็นของตัวเอง บางส่วนเป็นที่ดินเช่าอาศัยในที่ดินวัด แต่เจ้าของที่ดินเดิมจะให้คนเช่า ไม่ได้อาศัยอยู่เอง ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนปัจจุบัน ไม่ใช่คนในพื้นที่ มาจากหลากหลายภูมิภาค มาเช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย เนื่องจากชุมชนเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตลาดในตัวเมือง และอยู่ติดกับทะเลสาบ ประกอบกับมีท่าเรือขนาดใหญ่ จึงมีผู้คนมาอาศัยและประกอบกิจการต่าง ๆ ลักษณะชุมชนจึงมีความหนาแน่น และจากการที่ชุมชนมีบ้านเช่ามาก ผู้คนในชุมชนจึงมีหลากหลาย ลักษณะของประชาชนมาอาศัยแบบไม่ถาวร คือ เข้ามาอยู่ในชุมชนเพียงช่วงสั้น ๆ มีการเคลื่อนย้ายประชากรเข้า ออก อยู่ตลอดเวลา ทำให้ประชาชนขาดความสัมพันธ์ต่อกัน ความสัมพันธ์ของผู้คนจึงเห็นห่าง นำมาซึ่งการขาดความร่วมมือต่อกันของคน

ในชุมชน ขาดจิตสำนึกในการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเอง

2. สภาพปัญหาของชุมชน

ปัญหาของชุมชน ส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภค เช่น ถนนแคบ ปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากคนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน เช่น เสี่ยงคั่ง ยาเสพติด และการพนัน

3. ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน

ชุมชนแหลมทรายในอดีต การรำกลองยาวนับว่าเป็นการแสดงที่ขึ้นชื่อของชุมชน แต่ในปัจจุบันไม่มีการสานต่อ แต่ยังมีภูมิปัญญานางรำเก่า คือ คุณกรวยใจ เกรือรัตน์ และคนตีกลองยาวเก่า คือ คุณผัน(หัวป้อมทะเล) และคุณชอบ (ถนนทะเลน้อย) (กรวยใจ เกรือรัตน์ (สัมภาษณ์), 22 มีนาคม 2546)

วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น คือ การผูกผ้าเจดีย์บนเขาดังกวน งานตัดบาตรเทโว งานลากพระ งานถูกร้อนที่วัดแหลมทราย ซึ่งในอดีต ได้จัดขึ้นที่บริเวณวัดแหลมทราย อันเกิดจากความร่วมมือและความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าอาวาสวัดแหลมทราย ที่ได้มรณภาพไปแล้ว ในชุมชนมีโบราณสถาน บนเขาดังกวนและที่บริเวณสถานีตำรวจ เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานหลายอายุคน ทำให้ไม่มีบุคคลในชุมชนคนใดทราบประวัติความเป็นมาที่แท้จริง (เรวัต ภูมะรินทร์ (สัมภาษณ์), 9 มีนาคม 2546)

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

ชาวชุมชนแหลมทรายซึ่งเป็นคนดั้งเดิมที่ยังอาศัยอยู่ในชุมชนในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนน้อย แต่ความต้องการที่จะให้การดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม มีอยู่สูงมาก อีกทั้งวัฒนธรรมบางอย่างของชาวแหลมทราย ยังมีความเกี่ยวข้องกับโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณชุมชน ดังนั้นจึงควรที่จะกระตุ้นให้ชาวชุมชนร่วมกันฟื้นฟู และอนุรักษ์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป

4. โครงสร้างของชุมชน

ลักษณะของชุมชน เป็นชุมชนแออัด ประชากรจากหลากหลายภูมิภาคได้อพยพเข้ามาตั้งรกราก เพื่อใช้แรงงาน ทั้งในโรงงาน และการประมง รวมทั้งเข้าทำงานในเขตเทศบาลนครสงขลา เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะสงขลาถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักในการพัฒนา

เศรษฐกิจภาคใต้ คนดั้งเดิมมีอยู่ส่วนน้อย กลุ่มตระกูลเก่าแก่ที่อาศัยอยู่ถึงปัจจุบันที่ยังมีอยู่บ้าง คือตระกูล สมจิต ถาวโร โชติโร งามภักดี ซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนแหลมทรายปัจจุบัน

การรวมกลุ่มของชุมชนอยู่ในรูปของคณะกรรมการชุมชน ซึ่งคนในชุมชนจะเป็นผู้เสนอรายชื่อคณะกรรมการ ต่อเทศบาลนครสงขลา เพื่อมีบทบาทในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน การติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากเทศบาลนครสงขลา และหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรเอกชน (Unocal) นอกจากนี้ คณะกรรมการยังมีส่วนสำคัญต่อการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน ตลอดจนงานกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือในด้านแรงงาน และทุนให้กับชุมชน พร้อมทั้งการประสานงานกับชุมชนอื่นในเขตเทศบาลอีก 28 ชุมชน เป็นต้น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

ลักษณะของความสัมพันธ์ของชุมชนกับโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) เป็นลักษณะของผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งมีบุตรหลาน ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ซึ่งทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครองอยู่อย่างเสมอ ทั้งการเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองกับทางโรงเรียน การร่วมส่งบุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เทศบาล และวัดแหลมทราย ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์กันทางอ้อม

6. ความต้องการของชุมชนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การรวบรวมข้อมูลในด้านความต้องการของชุมชน ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งเป็นฐานข้อมูลสำหรับโรงเรียนในการเชิญวิทยากรท้องถิ่น เพื่อเข้าร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในโอกาสต่อไป ครูในโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) และผู้วิจัยได้ร่วมกันสำรวจความต้องการของชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม สอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียน โดยวันที่ 9 มิถุนายน 2546 ผู้วิจัยได้ประชุมกับครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 2 ท่าน ถึงข้อมูลที่ต้องการทราบและที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดประเด็นคำถามที่ต้องการรวบรวม ออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระบุเครื่องมือที่จะใช้ และกำหนดระยะเวลา โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ตั้งคำถามและสรุปประเด็นจากการอภิปรายในการประชุม

ผลจากการประชุมเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการของชุมชนด้วยแบบสอบถาม

อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 2 ท่าน ได้ช่วยกันกำหนดกรอบของแบบสอบถามอย่าง คร่าว ๆ โดยให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งชื่อ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน
- 2) ลักษณะเด่นของชุมชน ความต้องการที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ ความชำนาญของบุคคลในครอบครัว โดยในที่ประชุมได้กำหนดด้านต่างๆ ไว้ ดังนี้ ด้านวัฒนธรรม การละเล่น อาชีพ โบราณสถาน อาหาร/ขนม สภาพแวดล้อม อื่น ๆ อีกทั้งได้ออกแบบสำรวจข้อมูลผู้รู้ในท้องถิ่น และความคิดเห็นของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านต่าง ๆ รวม 9 ด้าน คือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และโรงเรียน เป็นผู้ร่วมวางแผนในการปรับหลักสูตร เป็นผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ สนับสนุนด้านสิ่งของ วัสดุ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ สนับสนุนด้านการเงิน ช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมติดตามประเมินผลหลักสูตรและด้านอื่น ๆ

กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ที่ประชุมได้มีมติให้เก็บข้อมูลผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ในบริเวณชุมชนแหลมทราย แหล่งพระราม ไทรงาม หลังคำหนัก ในตลาดและถนนศรีสุดา ซึ่งครั้งแรกจะทำการเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ปกครองที่อยู่ในเขตชุมชนแหลมทรายเท่านั้น แต่เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนแหลมทรายมีจำนวนน้อย จึงเก็บข้อมูลในชุมชนที่อยู่ในละแวกเดียวกับโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน และกำหนดให้ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามจำนวน 2 วัน

การออกแบบสอบถาม อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 2 ท่าน ได้ช่วยกันออกแบบสอบถามอย่างคร่าว ๆ และให้ผู้วิจัยนำไปปรับปรุง แล้วนำมาเสนอให้อาจารย์ทั้ง 2 ท่าน และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อรับทราบและออกเป็นหนังสือเพื่อเสนอให้ผู้ปกครองนักเรียนตอบแบบสอบถามต่อไป (ตัวอย่างแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ง)

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล และผลการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสำรวจความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาในชุมชน ได้ส่งแบบสอบถามให้กับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนได้ทำแบบสอบถามสุ่มหาย และนักเรียนขาดเรียน ผู้ปกครองไม่ได้อยู่กับนักเรียน ทำให้ได้รับคืนจากผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 103 ชุด จากจำนวนที่แจก 118 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.28 ของประชากรเป้าหมาย

โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ ร้อยละ 64.41 และ 35.59 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 55.08 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 30.51 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ร้อยละ 32.20 จบการศึกษาระดับ

ประถมศึกษา รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 27.12 ด้านการประกอบอาชีพ มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 40.68 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย ร้อยละ 32.20 ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชนหรือหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็น ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 96.62 แสดงใน ตารางที่ 7

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	42	40.77
หญิง	61	59.23
อายุ		
20-30	8	7.77
31-40	60	58.25
41-50	32	31.07
50 ปีขึ้นไป	3	2.91
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	35	33.98
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	9.71
มัธยมศึกษาตอนปลาย	30	29.13
อาชีวศึกษา(ปวส./ ปวช.)	13	12.62
อนุปริญญา	2	1.94
ปริญญาตรี	13	12.62
ไม่ระบุ	-	-
อาชีพ		
ทำนา ทำสวน ทำไร่	-	-
เลี้ยงสัตว์	-	-
รับราชการ	19	18.45
รัฐวิสาหกิจ	1	0.97
รับจ้าง	45	43.69
ค้าขาย	33	32.04
อื่น ๆ (แม่บ้าน)	5	4.85
ตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานหรือชุมชน		
กรรมการชุมชน	2	1.94
อสม.	2	1.94
ประชาชนทั่วไป	99	96.12

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

4) ข้อมูลผู้รู้ในท้องถิ่น จากแบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียน สามารถสรุปรายชื่อและข้อมูลของผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในด้านอื่น ซึ่งแสดงรายละเอียดในตารางที่ 11 ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่ / เบอร์โทรศัพท์	ความรู้/เชี่ยวชาญ
1.	นางเลียบ บุญชุม	10 ถ.ทะเลน้อย ต.บ่อ่าง	วัฒนธรรม อาหาร
2.	นายกิมถิน กิมเล็ง	60/6 วชิราซอย 2 ต.บ่อ่าง	ปฐมพยาบาล
3.	นายวิจิตร ชุมณี	22 ซ. 1 ถ.นาสาร ต.บ่อ่าง	พิธีกรรมทางศาสนา
4.	สุภิญญา น้อยเกษม	ถ.แหล่งพระราม ต.บ่อ่าง	ประมง
5.	นายอุทัย คงจันทร์	074-315132	ซ่อมรถจักรยานยนต์
6.	นายชูป อิ่มเอิบ	36 ซ. 1 ถ.ไทรงาม	ช่างไม้
7.	นางสายใจ ชิวะพันธุ์	188/1 ถ.วุฒิกูมิ 1 ต.บ่อ่าง	ทำขนม / อาหาร
8.	นายศิริพงศ์ สติรารกุล	2336 ถ.นครใน ต.บ่อ่าง	ขนมไทย
9.	นางกรอยใจ เครือรัตน์	14/3 ถ.แหล่งพระราม 074-323804	ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน
10.	พ.จ.อ.ชัยสุริยา จันทร์สุระ	2/184 ถ.ริมทะเล ต.บ่อ่าง	กีฬาบางประเภท
11.	นางร่วม คงขวัญ	177/541 ซ.22 ต.บ่อ่าง	การเลี้ยงไก่
12.	นางส่องแสง วิสุรัมย์	119/2 ซ. 9 ถ.ไทรงาม	ประธานชุมชนไทรงาม
13.	นางสมจิตร ฟุ้งทศธรรม	119/2 ซ. 9 ถ.ไทรงาม	หัวหน้าอสม.
14.	นายวิจิตร ชุมณี	22 ถ.นาสาร ซ. 1 ต.บ่อ่าง	เป็นผู้นำในวันสำคัญ
15.	สำราญ ช่อนกลิ่น	323 ถ.นครนอก 074-440581	เจ้าของเรือ
16.	นางดวงกมล สิ้นสโมสร	074-440681	การละเล่น
17.	นายอรุณศักดิ์ สิ้นสโมสร	06-9590889	วัฒนธรรม ประเพณี
18.	นางสุภากร แป้นเกิด	09-2949272	อาหาร ขนม
19.	นายกฤติพล แป้นเกิด	01-9634745	อาชีพประมง
20.	นางกลอยใจ จันทร์สงค์	14/3 ถ.แหลมทราย ต.บ่อ่าง	ทำขนม
21.	พ.จ.อ.พรชัย สายสลา	บ้านพักข้าราชการทหารเรือ แฟลต 15 074 -311451 ต่อ 2045	หัวหน้าชุมชน
22.	นายชัยวุฒิ เรณูมาศ	2/118 ถ.ริมทางรถไฟ ต.บ่อ่าง	การเชื่อมโลหะ
23.	นางเสงี่ยม อัมพวรรณ	17 ถ.แหล่งพระราม ต.บ่อ่าง	อาหาร
24.	นายไพริน มังกรแก้ว	117 ถ.แหล่งพระราม 074-441633	ประมง
25.	นายศุภชัย มีเงิน	09-7360386	ต้นไม้
26.	นางสมจิต สุวรรณมณี	06-9627930	อาหาร
27.	นางปราณี ช่วยทอง	123 ถ.ไทรงาม ซ. 5	ทำดอกไม้

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลผู้รู้ในท้องถิ่น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่/ เบอร์โทรศัพท์	ความรู้/เชี่ยวชาญ
28.	น.ส.ศิริวิมล จันทร์แก้ว	71 ถ.แหลมทราย ต.บ่อทราย	โบราณสถาน
29.	น.ส.ปิยะรัตน์ กุ้ยเซ่ง	102 ถ.แหล่งพระราม ต.บ่อทราย	ขนม

ตารางที่ 11 (ต่อ) แสดงข้อมูลผู้รู้ในท้องถิ่น

5) ความคิดเห็นของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

จากแบบสอบถามความต้องการต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ พบว่า ร้อยละ 97.09 เห็นว่า ชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยต้องการให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและเสนอความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมาคือ ชุมชนต้องการเป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน คิดเป็น ร้อยละ 59.22 และเป็นผู้ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 50.83 ตามลำดับ ส่วนบทบาทของชุมชนในการเป็นผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นผู้สนับสนุนด้านสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นผู้ร่วมติดตามประเมินผลหลักสูตร ร่วมวางแผนในการปรับหลักสูตร และร่วมสนับสนุนด้านการเงิน คิดเป็นร้อยละ 48.54 35.92 27.18 26.21 และ 25.24 ตามลำดับ ซึ่งร้อยละ 3.01 เห็นว่าชุมชนไม่ควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน แสดงในตารางที่ 12

ความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชน	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
เป็นผู้ร่วมวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชนและโรงเรียน	73	70.8
เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน	61	59.22
เป็นผู้ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	52	50.83
เป็นผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์	50	48.54
เป็นผู้สนับสนุนด้านสิ่งของ วัสดุ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ	37	35.92
เป็นผู้ร่วมติดตามประเมินผลหลักสูตร	28	27.18
เป็นผู้ร่วมวางแผนในการปรับหลักสูตร	27	26.21
เป็นผู้สนับสนุนด้านการเงิน	26	25.24

ตารางที่ 12 แสดงความต้องการต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

6) ข้อเสนอแนะของชุมชนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนเข้มงวดต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมของไทย และการศึกษา โรงเรียนควรดำเนินการให้มีการผนวกการเรียนแบบเก่ากับการเรียนแบบใหม่เข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทางด้านความสัมพันธ์กับชุมชนทางชุมชนต้องการให้ทางโรงเรียนประสานงานกับชุมชนเช่นปัจจุบันตลอดไป

ง. ผลการศึกษาความต้องการของผู้เรียน

การศึกษาค้นคว้าความต้องการของผู้เรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม มีกระบวนการดังนี้

1. การประชุมเพื่อวางแผนหาแนวทาง ศึกษาความต้องการของผู้เรียน

ในวันที่ 12 มีนาคม 2546 ผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน เพื่อหาแนวทางศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และเตรียมการเพื่อศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักเรียน

ผลการประชุม

1. อาจารย์ชยันต์ ชูรัตน์ ได้เสนอแนวทาง โดยให้นักเรียนตั้งข้อสงสัยเรื่องของแหล่งเรียนรู้ และอาจารย์ ณรงค์ รามณรงค์ ได้เสนอเพิ่มเติม ให้มีการซักถามลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องการ ดังนั้น จากการประชุมแนวทางในการศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักเรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม มีประเด็นที่ต้องศึกษา คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ข้อสงสัยของนักเรียน สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และความคิดเห็นของนักเรียน สำหรับวิธีการ คือ นำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งในที่ประชุมได้ตกลงตามนี้

2. ผู้วิจัยและอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน ได้ประชุมร่วมกันและจัดหานักเรียนตัวแทน เพื่อศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติดังนี้

2.1 เป็นนักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองในพื้นที่ตำบลบ่อทราย และผู้ปกครองเป็นคนในท้องถิ่น

2.2 สามารถติดต่อได้สะดวก

2.3 นักเรียนมีลักษณะหลากหลาย เช่น เป็นนักกีฬา นักเรียนเรียนดี

คณะกรรมการนักเรียน นักเรียนทำกิจกรรม นักเรียนเรียนอ่อน เป็นต้น

2.4 นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ชั้นละ 10 คน รวมจำนวน
ทั้งสิ้น 20 คน

2. การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนการศึกษาความต้องการของผู้เรียน

ครั้งที่ 1 ในวันที่ 19 มีนาคม 2546 เวลา 15.30 น. ได้มีการประชุมตัวแทนนักเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำความรู้จักระหว่างนักเรียนด้วยกันเองและกับผู้วิจัย โดยผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้วิจัย นักเรียนจำนวน 20 คน อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รวม 24 ท่าน

กิจกรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ได้แนะนำตัวผู้วิจัยแก่นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ กิจกรรม และบทบาทของนักเรียนที่จะเป็นส่วนสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้แนะนำตัวต่อนักเรียน และเพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกัน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนแนะนำตัว ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น ความสามารถพิเศษที่ละคน และให้นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ และกรรมการกลุ่ม เพื่อติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน

ผลการดำเนินกิจกรรม

ก่อนการแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ นักเรียนมีความกังวลในบทบาทของตนเอง เนื่องจากนักเรียนยังไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หลังจากที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และบทบาทของนักเรียน นักเรียนจึงมีท่าทีที่ดีขึ้น และเนื่องจากนักเรียนมีลักษณะที่หลากหลาย และไม่สนิทกัน ทำให้บรรยากาศช่วงแรกยังไม่เป็นกันเอง ผู้วิจัยจึงได้ใช้เกมในการสร้างบรรยากาศและละลายพฤติกรรมระหว่างการแนะนำตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น และบรรยากาศมีความเป็นกันเองและสนุกสนาน ต่อมานักเรียนได้ร่วมกันเลือกประธาน เลขานุการ และกรรมการกลุ่ม โดยใช้คะแนนเสียงข้างมาก เนื่องจากช่วงเวลามีจำกัด ผู้วิจัยจึงได้นัดนักเรียนในครั้งต่อไปในวันที่ 28 มีนาคม 2546 เวลา 9.00-11.00 น. ซึ่งเป็นวันที่นักเรียนจะมารับสมุดรายงานผลการสอบ

ครั้งที่ 2 กิจกรรม ในวันที่ 28 มีนาคม 2546 ประชุมนักเรียน เพื่อพูดคุยถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดวันที่เก็บข้อมูล
2. การเตรียมความพร้อมของนักเรียน
3. การขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียน

ซึ่งในการประชุม มีผู้ร่วมประชุม คือ ผู้วิจัย นักเรียน และอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ภายหลังการประชุมผู้วิจัยและอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ได้ร่วมประชุม แบ่งงานและเตรียมความพร้อมสำหรับการเก็บข้อมูลความต้องการของนักเรียน

ผลของกิจกรรม

ในที่ประชุม นักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวันที่เก็บข้อมูลความต้องการของนักเรียน เป็นวันที่ 30 มีนาคม 2546 เวลา 8.30 –16.30 น. โดยพร้อมกันที่โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รับผิดชอบเรื่องอาหารกลางวันและน้ำดื่ม อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน รับผิดชอบดูแลนักเรียนและยานพาหนะ และผู้วิจัยเป็นคนติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ สถานที่ในการเก็บข้อมูล จากการประชุม ได้ตกลงกันว่า ช่วงเช้านักเรียนไปยังโบราณสถานบนเขาตั้งกวอน และป้อมปากน้ำแหลมทราย ช่วงบ่ายเป็นการศึกษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา บ้านเก่าถนนนครนอก นครใน กำแพงเมืองสงขลาและวัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร

ข้อสังเกต

1. นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมในวันที่ 29 มีนาคม 2546 แต่เนื่องจากวันที่ 29 มีนาคม 2546 อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่านติดประชุม และวัดมัชฌิมาวาสวรวิหารมีงานฉาบฉวยเจ้าอาวาส จึงทำให้ไม่สามารถใช้วันที่ 29 เป็นวันศึกษาได้ และหลังจากวันที่ 1 เมษายน 2546 นักเรียนบางส่วนต้องเข้าค่ายเก็บตัวนักกีฬาที่ประชุมจึงได้ข้อสรุป เป็นวันที่ 30 มีนาคม 2546

2. เนื่องจากโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ยังไม่ได้รับหนังสือส่งตัวผู้วิจัยที่ได้ผ่านจากกองการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ทำให้ทางโรงเรียนไม่สามารถออกหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองได้ ดังนั้นจึงต้องขออนุญาตผู้ปกครองโดยผ่านทางนักเรียนแทน

3. การนำนักเรียนไปศึกษาความต้องการที่แหล่งเรียนรู้

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมหลัก เพื่อศึกษาความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นผลสืบเนื่องไปยังการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง

กิจกรรม ในวันที่ 30 มีนาคม 2546 ผู้วิจัย พร้อมด้วยอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน ได้นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งก่อนการเดินทาง ผู้วิจัยได้แนะนำตนเองอีกครั้งและใช้เกมจับฉลากภาพที่เหมือนกัน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียน สร้างความคุ้นเคยและละลายพฤติกรรมระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม เพื่อควบคุมดูแล

สมาชิกในกลุ่ม และให้นักเรียนร่วมกันสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตัวในการศึกษาแต่ละสถานที่ ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนข้อคำถาม ข้อสงสัยของนักเรียนในกระดาษ และนำมารวบรวมเป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) ในช่วงสุดท้ายของกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนเขียนลักษณะ หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องการ สื่อที่ควรใช้ในการจัดการเรียนการสอน และความรู้สึกลงในกระดาษ เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

ผลของกิจกรรม จากกิจกรรมสามารถรวบรวมประเด็นข้อสงสัยของนักเรียน ได้ดังนี้

สถานที่	ประเด็นข้อสงสัย
โบราณสถานบนเขาตั้งกวน พลับพลาที่ประทับบนเขา ตั้งกวน	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมา และความสำคัญ - ตราสัญลักษณ์บริเวณหน้าบรณ - ลักษณะสิ่งแวดล้อมโดยรอบ - ประโยชน์ของการสร้าง - ประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง
เจดีย์บนเขาตั้งกวน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ดำเนินการก่อสร้าง - ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ - ลักษณะทางกายภาพของตัวเจดีย์ - ประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง - การดูแลรักษา
ประภาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมา - ลักษณะทางกายภาพ - ตำแหน่งที่ตั้ง - ประโยชน์ในการใช้สอย
ป้อมปากน้ำแหลมทราย	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ - ความเชื่อมโยงกับโบราณสถานแห่งอื่น ๆ - ลักษณะของสภาพแวดล้อมโดยรอบ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพโดยทั่วไป - ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ - ข้อมูลของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ - วิธีการอนุรักษ์และข้อควรปฏิบัติ

ตารางที่ 13 แสดงประเด็นข้อสงสัยของนักเรียน

สถานที่	ประเด็นข้อสงสัย
กำแพงเมืองสงขลา	- วัตถุประสงค์ของการสร้าง - ลักษณะโดยทั่วไป - ประวัติความเป็นมา - ความเชื่อมโยงกับโบราณสถานแห่งอื่น
บ้านเก่าถนนนครนอก นคร ใน	- ประวัติความเป็นมา - รูปทรงของบ้าน
วัดมัทธิมาวาสวรวิหาร	- ความเป็นมาของวัด - โบราณวัตถุภายในวัด - ข้อควรปฏิบัติตัว

ตารางที่ 13 แสดงประเด็นข้อสงสัยของนักเรียน (ต่อ)

ความต้องการของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลจากการนำนักเรียนไปศึกษาความต้องการที่แหล่งเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความต้องการรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนต้องการศึกษานอกสถานที่ โดยไปเรียนยังสถานที่จริงและเรียนในห้องเรียนประกอบกัน
2. ศึกษาจากวิดีโอ และมีผู้บรรยายประกอบ
3. มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเพิ่มเติม
4. ให้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างนักเรียนและครู
5. ควรมีรูปภาพประกอบการเรียนการสอน
6. ควรจัดการกิจกรรมการเรียน โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันทำงาน ศึกษาค้นคว้าและอภิปราย
7. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ให้นักเรียนคิดเองทำเอง
8. ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้
9. มีกิจกรรมวาดภาพ ประกอบการเรียนรู้
10. เรียนรู้แบบบูรณาการ

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

1. นักเรียนมาไม่ครบตามจำนวน มาเพียง 14 คน เนื่องจากผู้ปกครองบางท่านไม่อนุญาต และนักเรียนบางคนไปต่างจังหวัดกับผู้ปกครอง

2. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ได้รับความสนใจจากครูอาจารย์ที่ได้พบเห็น และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ที่จะนำแนวการศึกษามาใช้กับนักเรียนในภาคเรียนหน้า

3. ในการแบ่งกลุ่ม นักเรียนหญิงที่เงินอายุต่อการทำงานร่วมกับกลุ่มนักเรียนชาย จึงต้องการเปลี่ยนกลุ่ม ดังนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนกลุ่มกันโดยการสมัครใจทั้งจากตัวเด็กนักเรียนเองและจากเพื่อนทั้งกลุ่ม

การสนับสนุน

การจัดกิจกรรมได้รับการสนับสนุน เรื่องของยานพาหนะจากอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้งสองท่าน ในการนำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

1. กระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

ในกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ได้จัดทำเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงที่ 2 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยมีรายละเอียดของกระบวนการในการจัดทำในแต่ละช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1.1 การค้นหาประเด็นทางสิ่งแวดล้อม

ในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาประเด็นของเนื้อหาที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยประเด็นของเนื้อหาได้นำมาจากผลการศึกษาใน ส่วนที่ 1 ซึ่งมาจากความต้องการของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ทั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยใช้วิธีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน และผู้วิจัย ซึ่งมีรายละเอียดและผลดังต่อไปนี้

การประชุมครั้งที่ 1 วันที่ 2 พฤษภาคม 2546

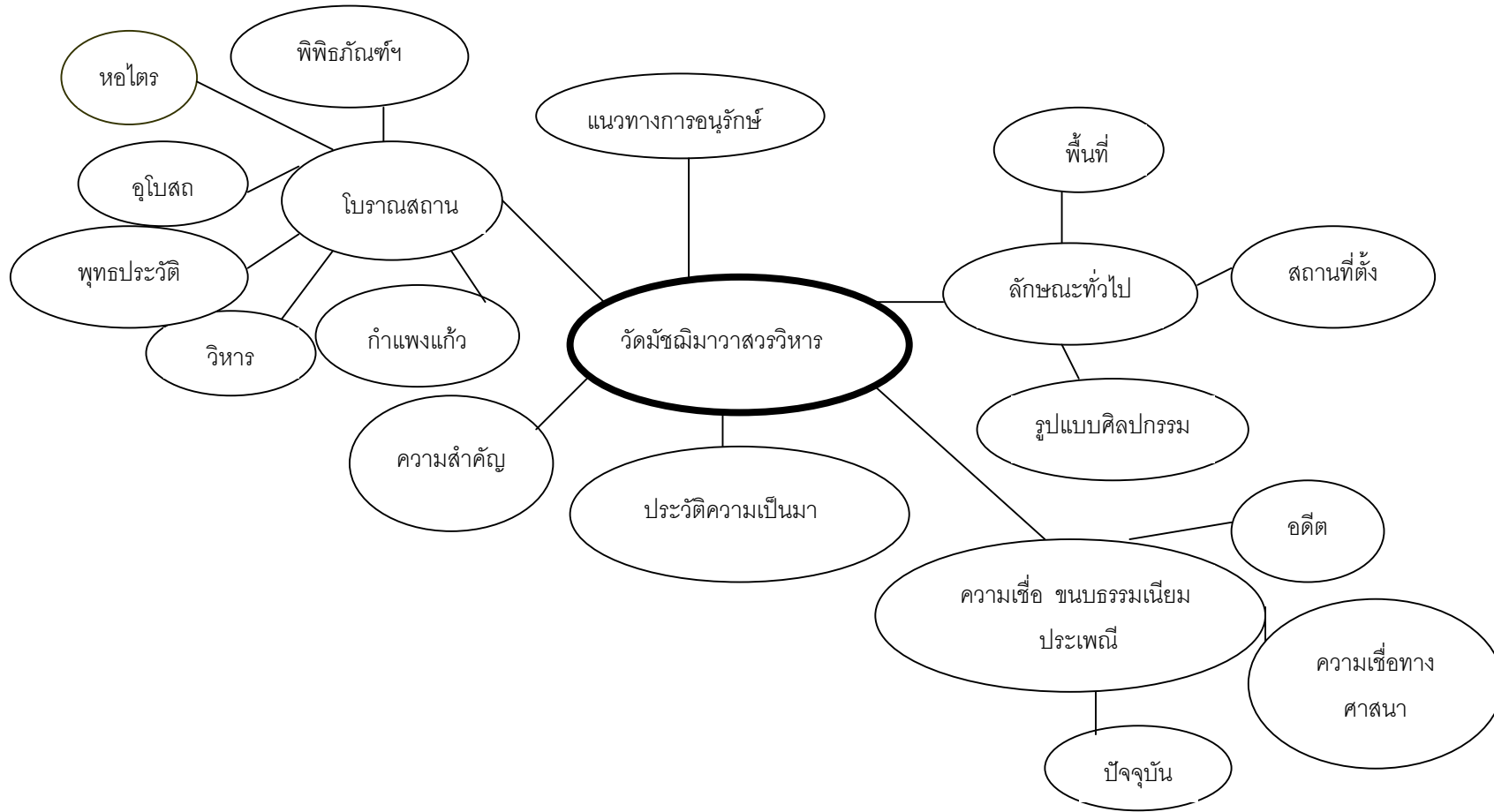
กิจกรรม

เป็นการประชุมร่วมกัน ระหว่างผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้งสองท่าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ซึ่งจากการประชุมได้นำประเด็นของเนื้อหาจากความต้องการของนักเรียน และท้องถิ่น มาสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ แยกเป็นประเด็นหัวเรื่องย่อยและกำหนดสาระการเรียนรู้

ผลของกิจกรรม

จากการประชุมสามารถสรุปประเด็นเนื้อหาได้ 3 หัวข้อ ด้วยกัน คือ 1) เรื่องจังหวัดของเรา 2) ตึกเก่าถนนนครนอก นครใน 3) วัดมณีมาวาสวรวิหาร ในแต่ละหัวข้อเรื่อง ประกอบด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจ อันเกิดจากความต้องการของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้นำวิธีการ mind mapping มาใช้ในการสรุปประเด็น ดังจะยกตัวอย่าง 1 หัวข้อคือ เรื่องวัดมณีมาวาสวรวิหาร (รายละเอียดของแต่ละเรื่อง อยู่ในภาคผนวก ก.)

ผังวิเคราะห์สาระและประเด็นการเรียนรู้

จากสาระและประเด็นการเรียนรู้เหล่านั้น สามารถกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ได้ดังนี้

เรื่อง	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
เรื่องที่ 1 จังหวัดของเรา	1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสงขลา 1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสงขลา 1.3 บุคคลสำคัญในท้องถิ่น 1.4 วิสัยทัศน์และปัญหาสำคัญของจังหวัดสงขลา	1. ประวัติของจังหวัดสงขลา 2. สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสงขลา 3. บุคคลสำคัญในท้องถิ่น 4. วิสัยทัศน์ และปัญหาสำคัญของจังหวัดสงขลา
เรื่องที่ 2 ตึกเก่าถนนนครนอก นครใน	2.1 กฎกติกา มารยาทที่เหมาะสม	1. ข้อควรปฏิบัติตนในการเข้าชมบริเวณโบราณสถานสำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป
	2.2 รู้จักตึกแถวถนนนครนอก นครใน	1. สภาพทั่วไป 2. ประวัติความเป็นมา 3. วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบัน 4. สาเหตุของความเสื่อมโทรม
เรื่องที่ 3 วัดมัสยิมาวาสวรวิหาร	3.1 สิ่งที่น่าสนใจในวัดมัสยิมาวาสวรวิหาร	1. ประวัติความเป็นมา 2. สภาพโดยทั่วไป 3. โบราณสถานที่สำคัญ 4. แนวทางการอนุรักษ์

ตารางที่ 14 แสดงหน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

ข้อจำกัด เนื่องจากเวลามีจำกัด เพราะอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน ต้องเข้าร่วมประชุมกับโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ดังนั้น จึงต้องมีการนัดประชุมครั้งต่อไปในวันรุ่งขึ้น

การประชุมครั้งที่ 2 วันที่ 3 พฤษภาคม 2546

กิจกรรม ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน ร่วมประชุมต่อจากการประชุมครั้งก่อน ผลของกิจกรรม จากผลการประชุม ทำให้ได้ประเด็นเพิ่มเติมต่อจากครั้งที่แล้ว ซึ่งได้มีการปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยนำ mind mapping เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา และสามารถกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ได้ดังนี้

เรื่อง	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
เรื่องที่ 4 กำแพงเมือง สงขลา	4.1 กำแพงเมืองสงขลา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ 2. สภาพโดยทั่วไป 3. สาเหตุของความเสื่อมโทรม 4. แนวทางการอนุรักษ์
เรื่องที่ 5 พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติสงขลา	5.1 เทียบไปในพิพิธภัณฑ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ 2. สภาพโดยทั่วไป 3. รายละเอียดของห้องต่าง ๆ 4. ความสำคัญของยุคและสมัยประวัติศาสตร์ 5. แนวทางการอนุรักษ์และข้อปฏิบัติ
เรื่องที่ 6 โบราณสถาน บนเขาตังกวน	6.1 มีอะไรบนเขาตังกวน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่ตั้งและอาณาเขต 2. สภาพแวดล้อมโดยรอบเขาตังกวน 3. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสิ่งปลูกสร้างบนเขาตังกวน 4. ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานบนเขาตังกวน 5. แนวทางการอนุรักษ์สิ่งปลูกสร้างและโบราณสถานบนเขาตังกวน
เรื่องที่ 7 ป้อมปากน้ำ แหลมทราย	7.1 ป้อมปากน้ำแหลมทราย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ 2. สภาพโดยทั่วไป 3. สาเหตุของความเสื่อมโทรม 4. แนวทางการอนุรักษ์

ตารางที่ 15 แสดงหน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

1.2 การกำหนดมาตรฐานสาระการเรียนรู้

ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน ร่วมประชุมเพื่อ ตรวจสอบเรื่อง มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและกำหนดผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานของโรงเรียน ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2546 จากการประชุมได้นำข้อมูลของหัวข้อสาระที่ได้จากหัวข้อ 1.1 มากำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) โดยใช้ ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยการเทียบเคียงกับตารางในหน้า 191 ซึ่งพบว่าเนื้อหาทั้ง 7 เรื่อง ได้แทรกอยู่ในสาระการเรียนรู้ เพิ่มเติมของ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่ง ตรงกับสาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1 ส 4.2 และ ส 4.3 และสาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.1 และ ส 5.2 ดังที่ปรากฏในตารางที่ 16

เรื่อง	สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์									สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์							
	ส 4.1			ส 4.2			ส 4.3			ส 5.1		ส 5.2					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	1	2	3	4		
1. จังหวัดของเรา	/	/		/													
2. ตึกเก่าถนนนครนอก นครใน			/	/			/						/				
3. วัดมณีมาวาสวรวิหาร				/	/												
4. กำแพงเมืองสงขลา					/					/			/	/			
5. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	/	/										/					
6. โบราณสถานบนเขาตังกวน				/	/	/						/					
7. ป้อมปากน้ำแหลมทราย										/			/	/			

ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

โดยมีรายละเอียดที่เป็นตารางแสดงผลการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น ในแต่ละเรื่องในภาคผนวก ก. ซึ่งสามารถนำมาแสดงเป็นตัวอย่างได้ดังตารางต่อไปนี้

มาตรฐานสาระ

4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์ ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผลประเมินผล	แหล่งการเรียนรู้
4.2.1 เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์และการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด ภาค และประเทศ	1. สามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน วัดมัจฉิมมาวาสใน อดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ	1. ประวัติความเป็นมา 2. สภาพทั่วไป 3. โบราณสถานที่สำคัญ 4. แนวทางการอนุรักษ์	1. ใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 5 ชั้น 2. กระบวนการกลุ่ม 3. ทักษะศึกษานอกสถานที่	1. ใบความรู้ 2. วิดีทัศน์ 3. บุคคลในท้องถิ่น	1. ประเมินตามสภาพจริง - สังเกต - อภิปราย - การทำงานร่วมกัน 2. แบบทดสอบ	1. ห้องสมุด 2. วัดมัจฉิมมาวาส วรวิหาร 3. พระภิกษุวิทยากรภายนอก

ตารางที่ 18 แสดงตัวอย่างผลการวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (สีแดง)

มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล	แหล่งการ เรียนรู้
4.2.2 เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการ สร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	2. สามารถบอกและเห็น คุณค่าของผลงานที่เกิดจาก การสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ของผู้คนในชุมชน					

ตารางที่ 18 แสดงตัวอย่างผลการวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (สีแดง)(ต่อ)

1.3 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คณะครูและผู้วิจัย ได้นำสาระการเรียนรู้ที่ได้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่ได้กำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่มีมุ่งหวัง จะให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามสภาพที่กำหนด ภายหลังจากผู้เรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจ ความรัก ความผูกพันต่อท้องถิ่น และเห็นคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น และนำไปสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยผู้วิจัยได้จัดทำรายละเอียดของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละเรื่องอยู่ในแผนการสอน ในภาคผนวก ก. ซึ่งสามารถแสดงตัวอย่างได้ดังตารางที่ 19

มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผลประเมินผล	แหล่งการเรียนรู้
4.2.1 เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์และการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด ภาค และประเทศ	1. สามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนวัดมัชฌิมาวาสในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ	1. ประวัติความเป็นมา 2. สภาพทั่วไป 3. โบราณสถานที่สำคัญ 4. แนวทางการอนุรักษ์	1. ใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 5 ชั้น 2. กระบวนการกลุ่ม 3. ทักษะศึกษานอกสถานที่	1. ใบความรู้ 2. วิดีทัศน์ 3. บุคคลในท้องถิ่น	1. ประเมินตามสภาพจริง - สังเกต - อภิปราย - การทำงานร่วมกัน 2. แบบทดสอบ	1. ห้องสมุด 2. วัดมัชฌิมาวาส วิหาร 3. พระภิกษุวิฑายากร ภายนอก

ตารางที่ 19 แสดงตัวอย่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแผนการสอน

มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล	แหล่งการ เรียนรู้
4.2.2 เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการ สร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	2. สามารถบอกและเห็น คุณค่าของผลงานที่เกิดจาก การสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ของผู้คนในชุมชน					

ตารางที่ 19 แสดงตัวอย่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแผนการสอน (ต่อ)

1.4 การกำหนดแนวการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นไปตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังข้างต้น ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน จึงกำหนดกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยแนวทางดังต่อไปนี้ (รายละเอียดในแต่ละแผนการสอน อยู่ในภาคผนวก ก.)

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้มีวิทยากรบรรยายและบุคคลในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ร่วมกับครูในการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วนำมาอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนปฏิบัติจริง นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ตามแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย และศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนจัดทำผลงานเกี่ยวกับการศึกษา
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดแทรกให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่า รัก ผูกพัน และภาคภูมิใจในแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

1.5 การกำหนดเวลาเรียน

จากการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา และจากการร่วมกำหนดคาบเวลาเรียนในแต่ละหัวเรื่องของอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน สามารถกำหนดคาบเวลาเรียน จำนวน 21 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนตลอดหลักสูตร 21 ชั่วโมง

1.6 การกำหนดและจัดทำสื่อการเรียนรู้

สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมีดังต่อไปนี้ (รายละเอียดแต่ละแผนการสอน ในภาคผนวก ก.)

1. เอกสารตำรา เกี่ยวกับจังหวัดสงขลา
2. เอกสารเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทรายและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
3. ผู้รู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย
4. วิทยากรท้องถิ่น

5. สถานที่จริง คือ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อยาง
6. เอกสารประกอบการเรียนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น
7. แผนที่
8. รูปภาพ
9. วิดีทัศน์
10. แผ่นพับ
11. เกมจิกซอร์

1.5.1 การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนรู้

เอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจัดทำขึ้น เพื่อใช้แนะนำความรู้และให้ความรู้เพิ่มเติมสำหรับครูและนักเรียนใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น ซึ่งมีกระบวนการจัดทำดังนี้

การประชุมครั้งที่ 1 ในวันที่ 28 เมษายน 2546 ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน ในหัวข้อเรื่องการจัดทำใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากที่ผ่านมา โรงเรียนได้จัดทำเป็นใบความรู้ให้กับนักเรียน แต่นักเรียนไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เกิดการฉีกขาด สูญหาย และต้องมีการจัดทำขึ้นมาใหม่ทุกครั้งของการใช้งาน ดังนั้นที่ประชุมจึงสรุปว่าเอกสารประกอบการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีการจัดทำเป็นลักษณะรูปเล่มที่แข็งแรง และได้กำหนดนัดครั้งต่อไป เพื่อนำข้อมูลมารวบรวมและสรุปเพื่อจัดทำเป็นเอกสารประกอบการเรียน ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2546

การประชุมครั้งที่ 2 1 พฤษภาคม 2546

ในที่ประชุม อาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่านและผู้วิจัย ได้ร่วมกันรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับจังหวัดสงขลา แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อยางทั้ง 6 สถานที่และเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อให้ผู้วิจัยนำไปเรียบเรียง ปรับปรุง เป็นเอกสารประกอบการเรียนของนักเรียน

สำหรับสื่อวีดิทัศน์ powerpoint และเกม ผู้วิจัยได้รวบรวมจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หนังสือ เอกสาร งานวิจัย นำมาประมวล สรุปและทำการตกแต่ง บรรยายเพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาในยุคปัจจุบันและดึงดูดความสนใจของนักเรียน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

ข้อมูลที่น่ามาบางส่วน ผู้วิจัยเป็นผู้จัดหาและบางส่วนมาจากอาจารย์ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร ทั้ง 2 ท่านร่วมกันค้นคว้าเพิ่มเติมมาเพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาและเรียนรู้ รวมทั้งสื่อบางชนิด เช่นรูป ภาพ บรรยากาศในการประชุมเริ่มจะมีความเป็นกันเองมากขึ้น เนื่องจากการที่ได้ประชุมทำงานร่วมกันมาตลอด ทำให้เกิดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตได้ว่าการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอทำให้อาจารย์ ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ท่าน เริ่มมีท่าทีมั่นใจในศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้น และเริ่มสังเกตเห็นการก่อตัวของจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์โบราณสถานที่ชัดเจนซึ่งดูจากความต้องการที่จะให้นักเรียนได้รู้เรื่องราวในแต่ละท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.7 การกำหนดการวัดผลประเมินผล

เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้กำหนดแนวการวัดผลประเมินผล โดยสรุปดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ก.)

1. การสังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย การนำเสนอหน้าชั้นเรียน ความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน และ พฤติกรรมของนักเรียนจากการศึกษานอกสถานที่
2. การทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติเรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ก่อนและหลังเรียน
3. การตรวจสอบผลงานนักเรียน
4. การสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็น

ช่วงที่ 2 การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

1. การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เมื่อได้ประเด็นการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จากการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยและคณะครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้งสองท่าน จึงได้จัดประชุมร่วมกัน ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2546 เพื่อนำประเด็นการเรียนรู้ที่ได้ มากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อใช้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พร้อมกับกำหนดเวลาเรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ของแต่ละแผนการสอนอยู่ในภาคผนวก ก. ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	การวัดผล / ประเมินผล		
					วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. ประวัติความเป็นมา 2. สภาพทั่วไป 3. โบราณสถานที่สำคัญ 4. แนวทางการอนุรักษ์	1. อธิบายประวัติความเป็นมาของวัด มัชฌิมาวาสวรวิหาร(วัดกลาง)ได้ 2. บอกความสำคัญของวัดได้ 3. บอกสภาพทั่วไปของวัดได้ 4. บอกความสำคัญของโบราณสถานของวัดได้ 5. มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการเข้าชมโบราณสถาน	1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กันตามหมวดหมู่ของแหล่งโบราณสถานในวัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร 2. นักเรียนช่วยกันตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับโบราณสถานที่ได้รับมอบหมายโดยเขียนลงในกระดาษในเรื่องที่นักเรียนอยากรู้และสนใจ 3. นักเรียนร่วมกันค้นคว้าจากเอกสารประกอบการเรียนและสถานที่จริง ตามหัวข้อที่ เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของโบราณสถานนั้น ๆ แนวทางการอนุรักษ์ 4. เชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในวัดกลาง พร้อมกับอภิปรายซักถามกับนักเรียน 5. นักเรียนร่วมอภิปรายและนำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียนเป็นรายกลุ่ม	1. เอกสารศึกษาค้นคว้า 2. รูปภาพ 3. บุคคลในท้องถิ่น เช่น พระ ชาวบ้าน	1. ห้องสมุด ร.ร. ท.4 2. วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร 3. วิทยากรท้องถิ่น	1. การสังเกต 2. การอภิปราย 3. การทำงานกลุ่ม 4. การนำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียน 5. ชิ้นงาน	1. แบบสังเกตการอภิปราย 2. แบบสังเกตการทำงานกลุ่ม 3. แบบประเมินการนำเสนอข้อมูล 4. แบบประเมินจากการทำใบงาน	

ตารางที่ 20 แสดงตัวอย่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

ข้อเสนอแนะ : ในกรณีที่ครูผู้สอนเลือกใช้หน่วยการเรียนรู้ใดก็ตาม ควรจะให้นักเรียนได้ศึกษาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2.1 เรื่อง กฎ กติกา มารยาทที่เหมาะสม ก่อนทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติและสามารถปฏิบัติตนสำหรับการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมได้อย่างเหมาะสม